

**Historiskt frögde-qwäde, wid
jubel-dagens firande d. 8 martii
1793; af B.A....**

Euphrasén, Bengt Anders,

1700-1829 81 C Br. 1793

1793

Euphrasén, B.A

Viet. Sv.

Tillf.

(B.)

1700-1829
1793

Historiskt
Frögde = Qwåde,

Mid

Zubel = Dagens

Sirande d. 8 Martii 1793;

ij

B. A. EUPHRASÉN.

Göteborg,

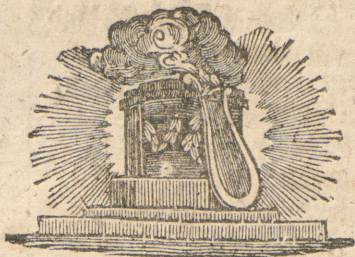
Frykt hos LARS WAHLSTRÖM, 1793.

THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF COMPARATIVE ZOOLOGY
AND ANATOMY
HARVARD UNIVERSITY
CAMBRIDGE, MASS.

THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF COMPARATIVE ZOOLOGY
AND ANATOMY
HARVARD UNIVERSITY
CAMBRIDGE, MASS.

Nack! Vänner, glädjens för den sak,
At Folket of berättat
En Jubel, dag af nåde smak
Til Himmelsk frögd är detta,
Hvars största ämne är försann,
Den rena Christna Låran,
Som Doctor Luther har fört ann;
Hvarföre han bår åran.

De förste Norrmän ^{a)} woro wißt
Af Hednisk Stamm upfödde,
Men utan Lärdom, Lag och Twist,
De föddes, lefde, dödde,
Den lefde långst, som styrkan bår
Och kund' den andra rövva,
Ej någon Lag än listad war,
Som orätt kunde prästwa.

X 2

Men

^{a)} Med Norrmän förstås de Finnenämne som bebodo
de Landet före Odens ankomst.

Men Oden b) Kom från Ssterland
Ärfra dem och Landet,
Med litet Folk och Sverd i hand,
Han styrde, lade bandet,
Och förestref dem Lagar, som
Til Afgud, dyrkan lände;
Fast Allmänheten trög och dum,
Hans uppsät ej afhände.

De dyrka honom som en Gud,
Samt derit Tempel bygde,
Ej någon gick emot hans bud,
Han allas sinnen böjde;
Men Guden blifwer sjuk och död,
Fast Guda-fruktan rockte,
De fölgde den i lust och nöd,
Tills Erik södant stäckte.

En Konung Björn c) först skaffa hie
Kunskap om Christna Låran,

Ano

b) Odens ankomst ifrån Asien hit til Nilet skedde ungefär 24 år före Christi födelse, då han blef förjagad ifrån Erimiska Tartariet af Pompeio Magno, han intog och regerade Nilet, icke allenast såsom Konung, utan blef äfwen dyrkad som en Gud, emedan han införde och sifstade hos Juvänarne mycken Afguda-Lära och förestref dem Lagar, som hade sit ursprung ifrån den Afriatiska Afguda-dyrkan. Ja, de gingo så länge med Offer åt sina Gudar, at de skonte inga djur, nej icke en gång lefwande människor. Då de woro ledsna wid at lefwa, störta de sig sjelfwe utför Bergsklippor, at så mycket före komma til Odens lycksalighet. Wi hafwe ännu en dag i veckan nämligen Odensdagen eller Onsdagen, som af denna Oden fått sit namn.

c) Konung Björn den Tredje på Håga, så kallad efter sit Konunga-Säte Håga, hwilket tiden sedan förwands

Anscharius med Lärdoms nit
Prädikte Gudi äran.
Hebertus lade Lärdoms Not
Til Salighet och Lycka;
Men Offer, Mörker, Hedniskt hot,
Lad' grund, at den förrycka.

Fram kom Kong Erik d) och gaf hopp,
De Christnas sak at drifwa,
Och lemna Christina Lärans lopp,
Lät Guda-Templet riswa,
Afgudarne han störta ned,
Til Folket han ock sade:
Wi skola följa Christnas Sed;
Men ej den Oden lade.

Ne

lat til en Bondegård, som ligger intet långt ifrån Upsala. Han regerade ifrån 780 til 840 efter Christi födelse, war en gudsfruktig Man, och lemnade första ljus til Christnas Lärans införande uti vårt låra Fädernesland och förskref til den ändan, för sig 2ne Lärare ifrån den Romerske Kejsaren Ludovicus Pus, at uti Husvudstaden Björkö, och på det frugliga Landet utsprida och implanta den Christna Lärans hos Allmoget. Af dese Lärare war Hebertus en Nederländare, som skal blifwit den första Biskop i Linköping, och Anscharius en Benedictiner Monk, samt stor Prädikant och Lärare, som efter någon tids wistande åter gått utur Riket; men skal hit återkommit uti Konung Erätalsias tid, wid slutet af Tionde hundra-talet.

d) Konung Eric den Uttonde Segersäll eller Stenkil kallad; han winlade sig på det högsta om Christina Lärans bibehållande och förplantande, hwärföre han ock af Biskopen i Hamburg förskref 2ne Lärare, nämliken Stephan och Adelsward, som skulle underwisa Honom och Folket i Christna Lärans. Han lät af iswer för den rätta Gudens lära nedriswa Afgudarne och förstöra Afguda-Templet i Upsala och lät sig sjelf döpas af Biskop Poppone uti Slefwik,

Ut planta Ljus och Christendom,
 Han Lärare infalla;
 Fly dicket, mörker, Hedendom,
 Förnante Han dem alla;
 Ut Låran skull' få bättre säd,
 Låt Dån sig selsker döpa,
 Hwaraf Hans Folk exempel säd,
 Ut ej i wantro löpa.

Olof Sköt-Konung e) Flok och wis,
 Som rått Guden kände,
 Förskref sig Präster, Gud til pris,
 Och Afgud-dyrkan hämnade.
 Han lät sig döpa som et Barn,
 Ut Biskop Sigfrids händer;
 Men kund' ej tänka på de garn,
 Som sedan Riket snårde.

Påf.

Hwarföre Han blef sedan kallad Steukil. Men för denna
 sin Gudstrutan blef han omsider ihjälslagen af Allmogem.

e) Olof Sköt-Konung war Eric den Attonde Se-
 gersälls Son, Han regerade i början af 1000de talet ef-
 ter Christi födelse, ägde god tanka och kunskap om den Christi-
 na Låran och förskref sig Lärare, at fortplanta den samma
 af Konung Aebhelred i Enaland, ifrån hwilken han bekom
 zne Lärde Män; nämligen Estill, som blef Biskop i Sträng-
 nås. David, som blef Biskop i Wexerås, och Sigfrid,
 som wart Biskop i Werjö, af den senare lät Konung Olof
 sig döpa uti en Källa icke långt ifrån Huseby kyrka, wid
 Roten af Rinnekulle uti Westergöheland, hwilken Källa än-
 nu kallas St. Sigfrids Källa, och har wid sig til ämin-
 nelse en uprest Sten med Inscription. Biskop Sigfrid ha-
 de fört med sig hit til Landet zne Slättingar, Unaman,
 Sunaman och Winaman, hwilka här efter kort wistande,
 hlefwo ihjälslagne af Adelen, som icke kunde fördraga hwar-
 ten den Christna Lårans fortplantande, eller, at Konungen
 lät sig döpa. Uti denna Konungs tid är Döpsellen först

Påfwen /) han hölt sig som en Gud,
Och wille alt befalla,
Som Öfwerst: Präst med ord och bud
Han måst förledde alla,
Att gifwa bort sin Ägendom
Til Munkor, Kloster, Kyrkor,
Och merendels af någon dum,
Tog Han de sista fyrkar.

Han bästa Ungdom förde bort
(Ufel Kloster: lefnad g),
Der deras lifstid gjordes kort
Att sinnets ro och trefnad.

Ej

Blefwen allmän uti Sverige, hwilket synes troligt af de många Källor, som af St. Sigfrid ännu behålla namn.

) Påfwen fick nu så mycket större infleg i Landet, som alla dessa Christne Lärare woro Catholiska och implantade hos Folket samma tanka, de sjelfwe ägde om denne sin Förman, hwilken de trodde och sade wara Christi Ståthållare och hela Församlingens hufwud, som hwarken kan fela eller fara wilje om Saligheten. Dessa Påfiska Präster och Munkar, blefwo tid efter annan, nog kloka och listige, at inråda Folket til bortgifwande af sin ägendom til Kyrkor och Kloster, hwilken medel derigenom fall til deras och Påfvens nytta. Emot dessa gäfwor, låfwades gifwaren en lättare wäg til Saligheten, samt en lindrigare och kortare plåga uti Skärs: Elden: på sådane löften gäfwor många rika Förälbrar bort all sin ägendom til Kyrkor och Kloster, utan, at beswaa, det, de derigenom lemnade sina barn til fattigdom och elände, hwilka med rätta borde arft Förälbrarnes rikedom, och kunnat användt den til egen och Rikets wälfärd.

g) Kloster: lefnaden bestod deruti, at en hop raster och skön ungdom, fördes med alt sit arf och medel uti Kloster, der, de skalle i stillhet, utan, at bekymra sig om werldsliga saker, upoffra hela sin lifstid på andeligt wäl; men hurudan deras lefnad war, och huru mycket den af

Ej någon mer beswåra dem,
At tjena Gud och Werlden,
De offra upp hwar enda lem,
At Wållust, Lättja, Glården.

Han handla friskt med Afstats-Bref b)
För Pengar synd förlätte,
Så Präst, som Munk, det werket dref,
Banlysa de ock måtte,

Den

de Påswiska berömdes, för at wara Gudi behaelia, så
ku de den icke altid wara helia, i synnerhet, som ej allenast
stridande emot den af Gud medsk-pade och uppehållande sto-
ra ägenskap och förmögenhet, til hwilken alt lefwande har
sit systemål; utan äfwen stridande emot Guds rena ord,
då han säger: Wäyer til, fördöf eder och uppfoller jordene.
När någon Munk eller Nunna blef dödd, så hörde deß me-
del til det Kloster, som han eller hon warit uti, hwaraf
hände, at det med tiden blef ganska rikt både på lös och
fast, så samlad ägendom. Munkar och Nunnor kunna med
rätta anses för sådane människor, som kunna knapt tjena
Gud, men aldeles innet sig sjelfwa eller andra människor
til nytta.

b) Afstatet, Afstats-Bref eller Afstats-främmeriet, war
den gudlösaste handel, som Påswen och hans Präster kun-
nat påtänka, den bestod deruti, at Påswen tillagnade sig
makt, och låt genom sino Präster inbilla Allmänheten, hu-
ru han kunde emot en wiß summa penningar icke allenast
gifwa afstat eller förlåtelse för begagna utan äfwen för de
tillkommande sonder, som man hade i upfat, at willa begå.
S genom denna bedrägeliga handel, hopsamlade Prästerna
stora Penninge-summor uti Sverige, hwilka de til någon
del kunde lägga sig sjelfwa til godo, dock blefwo de mesta
bortskickade til deras heligaste Fader, Påswen i Rom. De
äter igen, som intet på det sättet wille accordera och betala
för sina synder, så war intet Påswen eller hans Präster
samwetsgrana om, at banlysa eller aldeles fördöma. De
så mycket lättare hålla Folket uti mörker och wantro, så
fick det en ringa eller svart sagt ingen underwisning uti sin

Den som ej lydde Påfwens ord,
Och deras Pung wäl fylde,
Så blef han olycksalig gjord,
De städse den förföljde.

En Frögde, Sol i mörker tid,
Uprann då Gud framsände,
Kong Gustaf Wasa 1), som til Frid
Ull Tyrannie omwände;
Han förde bort Christian Tyrän,
Och alt hans wälde trotsa,
Med Hjeltemod, fast blodet rann,
Han Danska oket krofsa.

När

Christendom; den Heliga Skrift eller Biblen, war icke ännu öfversatt på Moders-målet, utan blef för Allmänheten såsom en förborgad hemlighet, alla Kyrko-förrättningar, såsom Sång och Böner, Döpfelen, Nattwarden, Lits-bearasningen, til och med Måsan, sjungdes och lästes alt på Latin, et språk, som de mästa Uhörare knapt förstodo et ord utaf. Häraf kan man lätt finna, huru Kunskapen om den rätta Guden och Christna Lärän, som ungefärligen 740 år, eller alt ifrån Konung Björns tid, hade under mer och mindre gynnande tider fått uplysa Swea Lands Innebyggare, war nu bleswen så förwänd och upblandad med de Påfwiskas willfarelser, samt deras på werldslig winst och myndighet endast systande Stadgar, at den närligen kunde igenkännas, och långt mindre få namn af en rätt Kunskap om Gud och wär Frälsare Jesus Christus.

1) Gustaf 1 Ericson, kallas äfwen Gustaf Wasa, efter sin Fader Eric Jobanson, som härkomade ifrån den gamla Wase-Familjen i Sverige. Han blef född år 1490. År 1518 blef han af Konung Christian 2 Tyrän, tånge och bortförd til Danuemark, hwartilfrån han ändteligen först til Lübeck, och sedan til Sverige återkom, år 1520; då han genom Dalkarlarnes och flera rättsinnade Swenskas bistånd, så betalte Tyrannen, at han med hela sit Danska wälde måste wita utur Riket, hwilket sedde uti en så wäl

När detta allt wår wål bestått,
 Han all sin möda wände,
 Att göra Folket mera sålt,
 Och Lutherisk Lära tände k).
 Han Swenska Böcker fref med nit,
 Gaf Biblen Swenska Kläder,
 Wad' Lars och Olof lade flit
 På Lärdom, som of gläder.

Han

signad kund, at wårt kära Fädernesland har aldrig ifrån
 den tiden varit beswårat af något Danskt of eller Herras-
 wälde.

k) Sedan Gustaf Ericson, hade således genom Guds
 besynnerliga Råd, frållsat Fäderneslandet ifrån det werlds-
 lliga Danska Tråldoms- of och Tyranniet, så blef han år
 1521 d. 24 Augusti för Rikens Föreståndare förklarad,
 då han kort derefter, samma år begynte det härlika Refor-
 mations- Werket, och införde genom de 2ne Brödernes,
 Laurentii och Olai Petri nitiska medarbetande, den rena Ev-
 angeliska Låran och Himniska Sanningen uti Sverige.
 Rikens Föreståndare Gustaf Ericson kom genom Kyrkas
 herdens wid Storkyrko- Församlingen i Stockholm Olai
 och Rike- Biskopens i Upsala Laurentii Petri nitiga och
 lärda biträde så långt, at Nya Testamentet wår öfversatt
 och trycktes på Swenska år 1526. Swenska Handboken
 1527. Swenska Wågan 1531, och hela Biblen 1541;
 tillika utkom tid efter annan flera Swenska Psalmer til
 Församlingens tjenst. Härigenom börjades en uplystare tid,
 då Folket icke allenast uti Kyrkan fick höra, utan äfwen
 hemma låra och låsa Guds rena och oförfalskade ord på
 sit egna modersmål. Men detta kunde icke ännu göra til-
 fyllest, at hindra det Påswiska wålbet, och Biskoparnes
 allt för stora myndighet, derföre lät Riks- Föreståndaren
 Gustaf Ericson, kalla Rikens Ständer til en allmän Riks-
 dag uti Wästerås år 1527, då han tillika ules wald til
 Swea och Göttha Konunga. Nu förestälde Konungen Rik-
 sens Ständer, 1) den swårigbet, som måtte honom uti
 Regeringen utaf Biskoparnes, Clerkers och Canikars, eller
 det så kallade Udeliga Frållsets allt för stora makt och myn-

Han lät en Riksdag lysa på
 I Västerås, til mötes,
 Och förestälde Folket då,
 Hur' Kunga väldet stötes,
 Af Biskoparnes stora makt
 Och myndighet, at styras,
 Som Påswens rånkor dem tillagt,
 Kan Rikets Lugn förstöra.

Han

dighet, hvilka hade sit Säte framför Ridderskapet och Abo-
 len; Ja, Biskoparne wille äfwen taga så hög röst, som
 Konungen, och skrewo sig: Wi Biskop med Guds Nåde, &c.
 2) Förestälde han dem, huru Kronans inkomster woro för-
 swagade af de Guds, som Prästerna tid efter annan hade
 dragit ifrån Kronan och slagit under sig, hwarigenom Bi-
 skoparne och Prästerna ägde måsta rik. domen och största in-
 komsterne, som alltid fylde deras Casa, hwilken de mer
 använde til misbruk af upror och myndighet, emot Rege-
 ringen, än til Rikets nytta. Deremot woro Kronans in-
 komster ganska små, och des Casa merändels tom, hwilket
 intet war underligt, då de måsta Slott och Guds, tillika
 med flera beändeliga inkomster hörde til Biskoparne. Nu
 blef Konungens och Ständernes beslut sådant. 1) At Bi-
 skoparne och Prästeståndet, skulle blifwa det Andra Stän-
 det i Riket, och hafwa sit Säte under Rikens Nåd och
 Ridderskapet, men intet öfwer, som före varit brukligt;
 tillika blef de Andeliga förbudt, at efter den tiden befatta
 sig med werldsliga saker. 2) At all så Guds, som Jord,
 som kommit under Kyrkor och Kloster, sedan Konung Karls
 Nåst år 1454, skulle gå tillbaka til dem, ifrån hwilka
 det kommit, ehwad det war, Skatte eller Frälse, och den
 räntan, som mer war än Biskopar, Kyrkor, Caniker,
 och Kloster betarwade, så wäl som Biskoparnes Slott,
 (hwilka mera tjente til upror, än Riket til nytta), skulle
 läggas under Kronan, den menige man til lisa. Häræ-
 nom blef Påswens stora makt hindrad och aldeles ödelad,
 så, at Denne wår store Konung Gustaf den Förste, frälste
 icke Riket allena ifrån det Danska werldsliga Eräldoms-
 wket, utan äfwen ifrån det på egen nytta fystande och med
 willfärelse upfyllda Andeliga Påswiska wäldet, eller Under

Han sade Rikens Ständer och,
 Hvad Kronans inkomst liden,
 Af Guds och Medel, som med lof
 Prästkapet til sig vordit,
 Det skal man återta med lef,
 Ut Kronans inkomst öka,
 Och just mot Påstvens list och svek
 Wi större makt ansöka.

Då
 lika öket, hwilket Catholiska Prästerna hade inbillat det god-
 trogna Swenska Folket wara en ren Christen Lära. Uti
 denne store Konungs tid, hade mål den Evangeliska och
 rena Lutheriska Låran både bestånd och tiltaoande, men ef-
 ter hans död, som skedde år 1560 d. 29 September, led
 hon i några och 30 år, stor försöhjelle, och war nära til
 andergång, om inte denne store Konungs 3dje Son Carl,
 Hertig af Södermanland hade å nyo upståndt det våra ut-
 stodnada Salighets-Ljuset, så, at efter Konung Johan den
 3dies död, och uti Konung Sigismundi frånvaro, då
 Riks-Styrelsen blef utdragen åt nämnde Konung Gustaf
 den 1stes Son Herrig Carl af Södermanland, så lät han
 sammankalla Rikens Ständer uti Upsala, til afgörande
 om dese Religions-twistigheter, då den rena Evangeliska
 Låran, efter den Augsburgiska Bekännelsen, hwilken våra
 Frossförwändter i Tyskland år 1530 d. 20 Martin under-
 skrefwo, blef allmänt här antagen och alla Påswiska samt
 til wantra ledande Kyrko-Ceremonier åskaffades. Wid
 detta Upsala-Möte, som Hertig Carl af Södermanland,
 (hwilken sedan, efter Konung Sigismundi debroniserande
 år 1600 blef antagen och för Konung förklarad, under
 namn af Carl den Nonde,) berammade, blef den rena
 Evangeliska och rena Låran af samtelige Rikens Stån-
 der förswarad, antagen och til bibehållande stadfästad, som
 skedde uti Upsala d. 25 Febr. 1593. I anseende på denne
 store Dagen, som stadfästade vår Salighets Låras Grund,
 lät Salig Konig Carl den 1zte uti sin tid år 1693 på-
 bjuda öfwer hela Riket en Jubel-Fäst til upmuntran för
 Swersta Allmänheten, at, med nördnad och tacksägelse er-
 känna den Allsmågtige Gudens nådiga wård, som han lät
 ett wisa til våra Själars hjelp och Salighet. Han lät

Då Rikens Ständer swara så,
Du Land och öf bewarar,
Wi Påtrufft makt ej påsa på,
Wår Styrka Dig förswarar;
Tag in til Kronan Guds och Gård,
Samt alt hward Präster dragit,
Gnward det alt til Rikets wård
Och Lärans wi antagit.

Han rikta Kronan med all sit,
Af Påtruffens stulna Pengar,
Samt skaffa sedan Präster hit,
At Gårdar så och Ugar,

Doc

och sammankalla Deputerade af Prästerskapet til Upsala d.
25 Febr. samma år, för at öfwerlägga om Psalmbokens
och Handbokens förbättring. Act! i dag d. 8 Mart. 1793.
Ur af wår Allernädigste Öfwerhet påbudt, at wi stola til
idogkommelse och tacksägelse til det Gudomeliga Majestätets
åra, fra den andra Jubel-Dagen, til at påminna öf den
stora Gudens Råd, som nu under 200 års tid lätit sina
Rådes-strålar lysa öfwer wårt kära Fädernesland, samt
beskyddat öf och den rena Evangeliska Lärans ifrån försöl-
jelse och undergång. Lätom öf nu hembära den Allsmåg-
tige Gudens dershöfres lof och tacksägelse. Lätom öf nu och
hwar dag bedja Gud för wår Allernädigste Konung Gustaf
IV Adolph, samt Hans Kongl. Höchet Hertig Carl af
Södermanland, som nu under wår Allernädigste Konungs
minderårighet, är wår och hela Swea Rikets Föreståndare.
Lätom öf bedja Gud för Hennes Kongl. Maj:ts Enke-Drott-
ningen Sophia Magdalena, och hela det Kongl. Huset,
samt alla trogna Ambetsmän. Lätom öf bedja Gud af
upriktige hjerian om hans nådiga bistånd, at han aldrig
låter sit Rådes-Ljus för öf eller wåra efterkommander ut-
slockna. Ja! Lätom öf nu sluta denne Dagen, och med
förenade tungor sjunga Herrans en helig Lof- Sång!

Doct skulle de först wisa prof,
At wåra rätte Christne,
Och utaf Påstrens swel och rof,
Så hatare, som ledsne.

Men Påstren tog häraf en sträck,
Hans willosatser luta,
Latinska Månsans såna fick bräck,
Och Helgons förbön sluta;
Doct, efter denne Konungs död,
Det onda åter rotas,
At utaf twedrågt, twist och nöd
Wår sälla lesnad hotas.

Kong Gustafs Son war Hertig Carl,
Sin Fader lik til Seder,
Han styrde Folket som en Jarl,
Til alt som wålgång lider;
At kunna alt bilägga wål,
Et Måse Han utskrifwer,
Der alla skul på lif och själ
Affwärja Påstwiss ifwer.

Upsala blef den Måtes-plats
Der twedråkt skulle dömmas
Och Luthers rena Läro-sats
För Esterwerlden gömmas,
Då alting slutas mera wål
Til sanna Gudens åra,
Som hwar och en på lif själ
Förkasta Påstrens Lära.

Uck! nu kom rena Låran hit,
Som Luther sjelf har stiftat,
Iwartil wi alla sätta lit,
Fast några derwid lednat;
Nu bör of tacka Herran Gud,
Samt Carls och Gustafs möda,
Som staffat of Guds rena bud,
At Påswens rånkor döda.

Nu blef Guds rena Låra så
Stadsåst och medertagen,
At wi of alla glädja må,
Och fira denna dagen;
Samt stark försäkran gifwa Gud,
At Låran wäl förswara,
Och letwa, wandra i Hans bud,
Så wil Han of bewara.

Uck! låt of frögdas denne dag
At Guds förshn och under,
Samt städse följa Herrans Lag,
Ej frukta något dunder.
Lätom of nu förlikas wäl,
Och rena Låran hylla,
At hwar och en, som äger själ,
Förkastar Påswens Bulla.

Låt hwar en frögdas på sit sätt,
Låt alla wara glada,
Från bättre Folket utaf Att,
Eil Bonden wid sin spada.

Lätom of taga Gud til råd
Och Honom loford sungen,
Samt städse bedja om Des nåd
Med hjerta, munn och tunga.

Amen! Amen!!!

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8

Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Centimetres

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

